

Kvennablaðið.

Uppaðgu skrifug
bandin við Ára-
mót, ógild nema
komin sé til út-
got. fyrir 1. okt
og kaupandi hafi
borgað að fullu.

22. ár.

Reykjavík, 30. apríl 1916.

Nr. 4.

Breyttir tímar.

Það er ekki óalgengt að heyra kvartanir yfir hinu sivaxanda félagslifi manna á milli, einkum í borgum og kaupstöðum. Og ekki eru allar þær kvartanir einungis hérlandar, því víða sjást þær i erlendum hókum og blöðum. Menn segja, að þessi mikli félagsskapur stefni að því óhjákvæmilega að eyðileggja heimilin. Heimilisfólkid sé eiginlega allstaðar annarstaðar að finna en heima hjá sér. Jafnvel börnin og unglingsarnir séu komin í félög. Á daginn hafi heimilisfólkid sín daglegu störf, ýmist utan húss eða innan. En á kveldin hafi þó venjan verið sú, að það safnaðist saman á heimilunum. Þær stundir hafi verið sá tím, sem heimilið hafi getað notið sín. Þá hafi fjölskyldan fundið bezt til heildartilfinningaránnar; þá hafi hún eins og lífað einungis fyrir sjálfa sig, og af þeirri sambúð hafi sprottið ræktarsemi, baði innbyrðis milli fjölskyldunnar og einnig milli hennar og þess fólks, sem henni hafi verið áhangandi. Heimilin hafi þá verið smáriki í alríkinu og grundvöllurinn undir velgengni alls þjóðfélagsins.

Nú segja menn, að þetta sé alt að hverfa. Heimilin séu bókstaflega að uppleysast. Þar með sé ræktarsemin til sameiginlegrar velgengni heimilismeðlimanna úr sögunni. Vinnufólkid skoði heimilin sem bráðabyrgðar-áfangastað á sinni endalausu hringferð eða hringlferð, sem það finni enga rækt til, og sama sé með fjölskylduna. Hún skoði þetta aðvisandi verkafólk sem aðskotadýr, sem þeim sé algerlega óviðkomandi, að öðru leyti en því, að greiða því þær ákveðnu launa-skuldbindingar, sem um sé samið og oft séu nokkurs konar neyðar-lofورد, vegna verkafólks-skortsins.

Börnin séu líka horslin heimilinu undir eins og þau geti staðið á fótunum eða jafnvel fyrri. Allur þeirra hugur stefni út í heiminn. Áður hafi þau oftast orðið með aldrinum máltarstoðir heimilisins, tekið við vinnunni af foreldrunum, þegar þau fóru að þreytast, og lært af þeim umsjónarsemi og áhuga fyrir heimilisvelgengninni. Nú sé ekki því að heilsa. Sjálfstæðistilfinningin verði að sjálfræði. Þau verði jafnvel á barnsaldri herrar foreldranna. Alt verði að snúast um þau, meðan þau séu að vaxa upp. Og þegar þau fari sjálf að geta fleytt sér, þá sé það þeirra eigin skemtun, sem sitji fyrir öllu. Sollurinn dragi þau svo, að samkepni og eðlilegar framfarahugsjónir æskumannsins kafni og verði að engu.

Auðvitað er margt salt og rétt i þessum umkvörtunum, og ýmislegt af þeim eru verulegir gallar, sem nauðsynlegt væri að finna ráð til að bæta úr. En margir eru þeir gallar sprottnir af gjörbreyttu ástandi, sem leiðir af gjörbreyttum tímum, skodnum og hugsunarhætti, yfir höfuð af gjörbreytri menningu. Margt i þeirri menningu er til stórra framfara. En stórar byttingar í hugsunarhætti, mentun, heimilisfærslu, verknaði og launum hljóta ætið að skapa ýmsar villigötur. Við þeim verður að sjá. Menn verða að selja glögg merki við rétta veginn fyrir unglingana, sem eru að leggja út í lífð, eins og menn varða vegu um öræfi og óbygðir, svo ekki verði af þeim vilst.

En fyrst og fremst verður eldra fólkid að reyna að skilja þá tím, sem það lífir á, og allar þær breytingar, sem á þeim eru orðnar frá æskuárum þess. — Menn mega aldrei gleyma því, að «allir hafa börnin verið», og þá ættu menn að fara að skilja, hvað eiginlega þarf að gera,

eða er unt að gera, til að bæta úr þessu losi, sem nú virðist vera yfirleitt ráðandi í svo mōrgum efnunum.

Breyttir tímarr eru aðalorsókin. Og þeim verður ekki kipt til baka í sama farið og var fyrir hálfri öld. Það er framþróunin í öllum efnunum, sem þá hefir skapað. Frelsisprá mannanna og jafnréltiskröfur, með aukinni mentun og breyttum, auknum og nýjum iðnaði. Með aukinni menningu fylgja kröfur um betri lífsskilyrði. Menn eru hættir að vilja *þræla* sér út. Vilja haga vinnunni þannig, að hún verði bæði til gagns og ánægju. Að hún ofþreyti ekki og geri fólk örvasa og ellihrumt löngu fyrir timann.

Og mennirnir eru farnir að heimta ofurlitla lífsgleði, samsara vinnunni. Því vilja þeir ekki lengur vinna allan sólarhringinn. Peir þykjast þursa nokkuð af honum til nauðsynlegs svefns og hvildar, og nokkuð af honum til gleði. Pess konar kröfur þektust ekki á æskuárum eldra fólksins, sem nú er.

En munum við ekki öll saman eftir þreytunni við gamla, langa vinnutímann? Fanst okkur ekki við duglegri á eftir, þá sjaldan, sem við fengum einhver »frí« til að skemta okkur? Auðvitað datt fáu ungu fólk i hug að leita mikið fyrir sér um vistir eða alvinnu. En þá var ekki heldur hægt um vik með það. Ekki voru skipagöngur hafna milli vor og haust. Landferðir lika dýrar fjórðunga landsins í milli, vegna illra vega, vatnsfalla o. fl. Yfir höfuð þektust landsmenn þá litið úr hinum fjarlægari landshlutum. Ekki voru mörg blöð og póstgöngur til að flytja fréttirnar.

En — hefði alt ástand verið likt og nú er, mundum við þá ekki hafa farið likt að og unga fólkid fer nú?

Félögin, sem nú risa allstaðar upp, eru í fyrstu mynduð af fullorðna fólkini, til að hrinda áfram einhverjum áhugamálum þess. Pau eru menningar- og framsaravottur. Félagsstilfinning þjóðarinnar er að vakna. Þjóðin er að finna, að margar hendur vinna það, sem fáar geta ekki. Hún

er að skilja þýdingu samvinnunnar á öllum svíðum, og að engra framsara sé von, ef hver hýrist í sínu horni. Því eru menn að taka saman höndum í öllum efnunum. Því eru menn að brúa árnar og flóana. Brúa á milli ólikra skoðana. Brúa á milli fortíðar og framtíðar.

En verulegur skaði væri það þó, ef heimilin hyrfu úr sögunni. Prátt fyrir óró og annriki nútíðarinnar, eða einmitt vegna hennar endalausa annrikis og tilraunaafálms í allar áttir, þá er enn þá meiri þörf á góðum heimilum nú, en nokkru sinni áður.

En breyttir tímarr heimta breytt heimili. Jafnvel góð heimili með gamla laginu myndu nú ekki geta fallið fólk i geð alment. Heimilin eru eins og fót, sem verða að sníðast eftir þeim, sem á að bera þau. Pau eru stjórnarsfyrirkomulag, sem verður að eiga við börn hinna breytlu tíma.

Auðvitað er það ekki haegðarleikur að sameina alla góða kosti gömlu heimilanna með frelsiskröfum og »fritima«-óskum unga fólksins. Heimilisstörfin verða að vinnast og heimilisreglunum verður að hlýða. Vandinn er að jafna svo hlutföllin milli þessa alls, að allir megi vel við una.

Það er líka sitthvað að skapa góð heimili í kaupstað og í sveit. Gagnólik störf á hvoru heimilinu fyrir sig og gagnólikar kringumstæður að óðru leyti.

Venjulega hefir það verið aðallega álitid að húsmódirin skapaði heimilin. Ef til vill má það til sanns vegar færa, ef um algerða siði og störf innanhúss er að ræða. En heimilin til sveita eru viðtækari. Öll störf, sem að því lúta, úti og inni, eru heimilisstörf, og því öll stjórn, bæði innan og utan húsdýranna, heimilissljórn. Það eru því bæði hjónin, eða húsbændurnir, sem aðallega skapa þar heimilin, — með tilstyrk alls heimilisfólksins.

Auðsjáanlega hafa menn kannast við, að nýtt snið þyrsti að komast á heimilisfærsluna eða búskapinn *ulanhúss*. Því eru búnaðarskólar og búnaðarnámsskeið haldin, landbúnaðarráðunautar sendir út af

örkinni til að kenna bændum búnað og góð ráð, sérstakir fjárræktarmenn kostaðir o. fl. Jarðabætur og húsabyggingar handa fónaði eru kendar, til að gera þær hagkvæmari og betri.

En með búskapinn *innanhúss* er alt öðru máli að gegna. Við hann fá fæstar húsmæður aðra til sögn en þá, sem þær hafa fengið hjá mæðrum eða húsmæðrum sinum, sem auðvitað hafa verið mismunandi fullkomnar. Og þó er það mikil undir þeim komið og þeirra stjórn innanhúss, að heimilin geti orðið sá sólskinsblettur í hversdagslífsins gráa þreytustri, sem skáldin og aðrir hugsjónamenn vilja gera þau að. Vitanlega verða þau aldrei laus við »stritið«, en ef »vitið«, sem á að stjórnna þeim, er glætt og þekkingin aukin, þá ætti stritið að verða léttara og ánægjan meiri og eftirtekjan.

Annað atriði við það, að heimilin geti orðið þægileg og vistleg er það, að alt sé gert til að léttu heimilisstörfin. Eins og nú er ástatti, þá vantar viða nauðsynlegustu vinnukrafa á heimilum. Stúlkur eru örðnar margfalt færri, sem fasta vist taka. Þar af leiðandi á húsmódirin oft erfitt með að halda heimilunum i því lagi, að þau séu vistleg og dragi heimilisfólkid fremur til sin en aðrir staðir, af því að »þar sé jafnan gott að vera«. Því verða menn, þegar þeir byggja hús eða bæi, að leitast við að útbúa þau þannig, að jafnframt því að þau séu vistleg og skemtileg, séu þau einnig þægileg fyrir þá, sem eiga um þau að hirða daglega, svo þau úthaimti sein allraminstan vinnukraft.

Í þriðja lagi verður að ala börnin upp til þess að vilja hjálpa til að fegra og laga alt til á heimilunum, í stað þess sem þau nú oft keppast við að aflaga það, sem aðrir verða að eyða tíma til að lagfæra, ef alt á að vera í reglu. Hver maður þarf að venjast við að halda öllu í sem beztri reglu og hreinustu í kringum sig og fordast að auka »stritið«. Með því móti fengjast hvildartimar, sem gætu orðið öllu heimilisfólkini til sameiginlegrar gleði.

Hjónabandslöggjöf Norðurlanda.

Eins og lesendum Kvbl. er kunnugt, þá sitja öll Norðurlönd, nema Ísland, á rökstólum um breytingar á hjónabandslögjöfinni og barnalöggjöfinni. Svíþjóð, Noregur og Danmörk hafa öll kosið sérstakar nefndir hvert hjá sér, til að ihuga, hverjar breytingar væru heppilegar og framkvæmanlegar. Í öllum þessum nefndum situr að minsta kosti ein kona, í sænsku nefndinni þrjár. Auk þess hafa sambandsstjórnir helztu kvenfélaga verið kvaddar til að láta í ljós álit sitt um æskilegar breytingar frá þeirra sjónarmiði. Sömuleiðis hafa þessi þrjú Norðurlönd sett upp sérstaka sambandsnefnd frá þeim öllum, sem athugaði þetta nákvæmlega, og kæmi með frumvarp, sem gerði þessa löggjöf sem mest samhljóða fyrir þau öll. Hún stæði auðvitað aftur í sambandi við landsnefndirnar, tæki tillit til þeirra óska, sem þar kæmu fram, að því leyti sem það virtist hagkvæmt, og kæmi samræmi á alla þessa löggjöf.

Pess hesir áður verið getið í Kvbl., að Noregur væri kominn lengst á veg og hefði lögleitt hjá sér gagngerðar breytingar á barnalöggjöfinni (lög um réttindi óskilgetinna barna og mæðra þeirra). Með þeim lögum eru öll börn gerð jafnarfsgeng eftir báða foreldrana, þegar þau hafa viðurkent þau, og jafnarfsgeng eftir föður- og móðurfrændur. Sömuleiðis hafa þau rétt til að bera ættarnafn föður síns, ef þau vilja. Geta valið um foreldranöfnin.

Í veturnar var haldinn sameiginlegur kvennafundur um þessa löggjöf í Kaupmannahöfn, nokkurskonar framhald af norræna kvennafundinum þar 1914, til að ræða þessi mál. Þar voru bornar fram tillögur um breytingar á þessum lögum og ræddar af fulltrúum kvenfélaga frá öllum þessum löndum, sem síðan hafa borið þær fram á félagafundum heima hjá sér og rætt þær þar.

Fredrika Bremer-félagið í Svíþjóð, sem

er elzta og mest metna félagið þar í landi, hefir síðan rælt þetta mál á fundum sínum, og sent millipinganefndinni sánsku, sem um málið fjallar, ákveðnar tillögur frá sér, sem það rökstyður með því: »Að með því að konur hafi nú fengið svo margfalt sjálfstæðari stöðu í þjóðféluginu en áður, þá séu þessi gömlu, úreltu lög orðin í hreinni mótsögn við núverandi ástand og tima. Konur finni alt af meira og meira til þess, hvernig þeirra fjárhagslegi ómyndugleiki þvingi þær í hjónabandinu og geri þær ósjálfstæðar. Sömuleiðis hinn takmarkaði réttur mæðranna til að ráða yfir börnum sínum. Og fyrir margar giftar konur hafi áhrifin af þessum gömlu, úreltu lögum, sem voru rökstudd af liðinna alda úreltu skodunum og skilningi á mönnum og málefnum, orðið til verulegra og jafnvæl æfslangra þjáninga.

Með tilliti og stuðningi til reynslu allra kvenna í þessum efnunum og í tilefni af hinni sameiginlegu nefnd, sem stjórnir Norðurlanda hafa sett í familiulöggjafarmálunum, þá leyfa sánsk kvensfélög sér að leggja fyrir nefndina óskir sínar í þessum efnunum, sem þær vona að verði tekið tillit til í þessari nýju löggjóf.

1. Svaramenska og fjárráð eiginmannsins yfir konu hans og hennar eignum séu upphafin að lögum, svo að gifta konan fái fullkomið athafnasfrelsi.

2. Lifskjör og ástæður manna heimta, að lögini taki fram eða leyfi ýmsar og ólikar reglur fyrir sameign eða séreign hjónanna, sem leyfi hjónaefnum að kjósa um, og sömuleiðis gisti um hjónum að breyta til og skifta um reglurnar fyrir eignarrétti sinum frá því sem var, þegar þau giftust, ef þau óska þess síðar.

Par sem sameign er milli hjóna, skal fjárhagslegt sjálfstæði konunnar tryggjast með lögunum, eftir ýmsum ólikum grundvallarreglum. Þó verða þau að vera þannig, að bæði hjónin hafi jöfn ráð, hvort sem sameign er eða séreign þeirra á milli. Lögini verða þar að innihalda ýms form fyrir eignarrétinum.

Hjónin skulu hvort um sig jafnskyld eftir efnunum sínum og ástæðum að leggja sinn skerf til viðhalds heimilinu og uppeldi barnanna, og til persónulegra útgjalda þeirra hvors um sig, eftir efnunum og ástæðum hvors þeirra. Ef húsfreyjan hefir engar tekjur af sérstakri atvinnu eða eignum, þá vinnur hún fyrir þeim með störfum sínum á heimilinu. Hverju hjónanna sem er, skal gefinn kostur á því að lögum, að geta fengið dugandi framkvæmdir til þess að fá útborgað í peningum af búinu þann styrk eða tillag, sem það á eða þarf til persónulegra þarfa.

3. Foreldravaldið yfir börnunum er jafnt bjá báðum þeirra. Ef ágreiningur verður um það, þá á fyrst og fremst að fara eftir því, sem börnunum er bezt.

4. Deilur milli hjóna skal leggja í dóum, sem samanstendur bæði af körlum og konum.

5. Kona, sem giftist útlendingi, sem er þegn annarar krúnu, skal halda sínum innfædda þegnrétti, meðan hún er í föðurlandi sínus.

Húsmæðraskóli bæjarfélagsins í Kristianiu.

Skólastjórn Kristianiborgar í Noregi hefir lagt til að borgin komi á fót húsmæðraskóla. Ætlast er til að hann verði í stórrri nýrri byggingu, sem bæjarstjórnin hefir látið byggja, handa verkamannasjólskyldum á bæjarins kostnað, sem síðan verða leigðar út, og er búist við að skólinn fái mikinn hluta af þessu húsrúmi.

1913 kaus bæjarstjórn 5 manna nefnd til að athuga þetta mál, voru í henni 3 konur og 2 karlmenn. Ein af konunum, frú Fernanda Nissen, var formaður nefndarinnar.

Teikningarnar af þessum nýja skóla eru gerðar af byggingameistaraskrifstofu byggingsaumsjónarráðsins í Kristianiu.

Eftir nefndarálitinu er ætlast til að á-höld, húsbúnaður og allur innri útbúnaður skólans kosti 9,600 kr. Skólinn á að hafa 6 stór herbergi: stórt eldhús, þar sem fyrilestrar og æfingar eru haldnar í, matsal, sem lika er saumastofa, þvottahús, línsléttunarherbergi með linkeflunarborði, fataherbergi og skrifstofu. Rekstur skólans er áætlaður 13,300 kr. Rikið kostar $\frac{3}{4}$ af laununum, en bærinn er ætlast til að borgi samtals um 7000 kr. árlega. Nemendur fá 3 máltdír daglega á skólanum og borga — 5 kr. mánaðarlega.

A skólanum skal vera forstöðukona, ein kenslukona og ein aðstodarkona.

Tvö námsskeið skulu haldin á ári, hvert i 19 vikur. Á skólanam verða 24 nemendur, á 16—20 ára aldri. Þeir verða teknir af barnaskólanemendum.

Kenslustundir eru frá kl. 8 árd. til kl. 6 síðd.

Nemendurnir skulu fá kenslu i öllu, sem snertir heimilisstörfin. Þær skulu alast upp til að verða hugsunarsamar og sjálfstæðar húsmæður, sem geta gert hagsýn innkaup sjálfar, saumað, bætt, matreitt og hirt börn o. s. frv.

Nemendum er skift i 2 flokka, þannig að 12 vinna í eldhúsinu, en 12 eru að vinnu við þvotta, sauma og línsléttun. Í eldhúsinu skal aftur skifsta þessum 12 í 3 flokka, sem búa til mat handa 4 persónum hver flokkur. Máltdin má ekki kosta meira en 40 aura á mann, en á lika að ganga alveg ofan í 10—15 aura pr. mann, en í tillögnum er sagt að matargerðin skuli ekki venjulega vera eftir þessu hámarki.

Sérhver stúknanna skal læra að ganga á sölutorgið og gera sin innkaup sjálf, t. d. kaupa fisk, kálmeti o. s. frv. og reyna að verja ákveðinni peningaupphæð eins hagsýnilega og unt er. Þær skulu líka baka brauð.

Meiri matur verður búinn til en handa skólanum, og verða matarskamtar seldir smámsaman, en ekki er búist við miklum tekjum af þeim.

Skólastjórnin samþykli í einu hljóði til-lögur nefndarinnar, en bæjarstjórnin hefir ekki enn tekið málid fyrir. Er búist við litilli mótsprynu frá henni, svo skólann má telja vissan.

Auðvitað verða nemendurnir mest fátækar alþýðustulkur.

Barnadauðinn í Evrópu síðan stríðið byrjaði.

Afleiðingarnar af síðleysi og ógæfu stríðsins koma bæði yfir konur og karla, bæði seka og saklausa. En áhrifamest og viðkvæmasti oss verður það, þegar pessar afleiðingar ná til barnanna, veslinganna, sem eru svælt og kvalin og verða að liða þetta fyrir syndir annara. Pungi og erfíðleikar ófriðarins hefir lagst þyngst á þá hjálparlausstu og ósjálfstæðstu allra, enda hefir ungbarndauðinn vaxið óttalega síðasta misserið.

Hinn nafnkunni ameriski barnavinur Lindsey dómari, sem er upphafsmáður barnadómstóllanna í Ameriku, sem eru svo alkunnir og einstakir, var meðlimur í friðarleiðangri Fords í vetur. Þegar hann yfirlagf hitt ferðafólk, tók hann sér fyrir hendur að rænsaka barnadauðann í ófriðarlöndunum og varði til þess mánadartima. Nýlega hefir hann svo birt skýrslu um þetta efni í stórblaðinu »New York Times«, þar sem hann leggur fram árangurinn af þessum rannsóknunum. Óvinalöndin leyfa ekki innflutning á mjólk og öðrum fæðutegundum, sem eru nauðsynlegar til viðurhalds lífi barna, og meira en 500,000 börn hafa dáið úr hungri í þeim. Í öllum landshlutum Póllandis eru næri því öll börn innan 6 ára dauð. Og hér um bil hvergi í Póllandi er unt að finna lífandi börn innan þriggja ára. Þegar síðustu hópmordin í Armeniu fóru fram, þá krafðist þýzk forstöðukona fyrir barnaheimili þar, að börnunum yrði þó að minsta kosti hlifst. En fulltrúi tyrknesku stjórnarinnar svaraði henni, að skipað hefði verið að uppræta börnin af jörðunni ásamt foreldrunum, og þeirri skipun var hlýtt.

Í Frakklandi, Belgia og Ungverjalandi hafa börnin dáið eins og flugur. Og jafnvel i hlutlausum löndum hefir hið háa mjólkurverð orðið banamein margra fátækra barna.

Í athugasemnum sinum við pessa skýrslu Lindsey's dómara segir ameriska kvennablaðið »The Woman's Journal«: »Um leið og konurnar gera alt, sem í þeirra valdi stendur, til að draga úr þjáningum mannkynsins, þá ættu þær

enn þá ótrauðar að keppa að því, að fá pólitiskan kosningarrétt og kjörgengi, svo þetta hlyti að verða síðasta strið heimsins. Vér teljum vist, að flestar konur muni hjálpa mönnuunum sínum, þá sjaldan sem það vildi til að strið væri nauðsynlegt, rétt og óumflynjanlegt. Og af reynslunni vitum vér, að hvort sem það er rétt eða rangt, hyggilegt eða óhyggilegt, þá munu konur sérhverrar þjóðar standa við hlið manna sinna, ef föðurland peirra flækist inn í ófrið. En það er lika vor innilega og fasta sannfæring, að flestar konur séu mótfallnar landaukahernaði og verzlunarhernaði, sem er hafinn af lágum og egingjörnum hvötum. Pegar við berjumst fyrir pólitiskum fullrétti kvenna, þá vinnum vér einnig að því, að frelsa komandi kynslóðir ungbarna frá hinum voðalegu örlögum, sem börnin í ófriðarlöndunum eiga nú að búa við.

Tákn tímann!

Alt af geysar hin ógurlega og óguðlega styrjöld. Alls konar hörmungar fylgja henni, bæði i ófriðarlöndunum, þar sem barist er, og einnig heima fyrir, í þeim löndum, sem laus eru við sjálfan orustugnýinn. En samhliða hungrí, kulda, drepsóttum og alls konar eyðileggingu, virðist spilling og hvers konar síðleysi halda innreið sina og taka völdin í sálum mannanna, jafnvel langt burtu frá orustuvöllunum.

Dæmi um það, að þetta sé ekki alveg úr lausu lofti gripið, er frumvarp eitt, sem boríð hefir verið upp í pinginu í Budapest á Ungverjalandi: — Að allar vinnukonur skuli vera lögskráðar undir sérstökum löggreglu-fyrirskipunum fyrir skækjur, og vera neyddar til eins og skækjurnar að koma einu sinni í mánuði til heilbrigðisskodunar. Pessar reglur áttu að vera til að — vernda hermennina.

Ungversku kvenfélögum gera auðvitað alt, sem í þeirra valdi stendur til að koma í veg fyrir að þetta voðalega frumvarp verði að lögum.

Skækjulifnaður er lika lögleyfður á friðartínum í Ungverjalandi. Hervaldið ætlar nú að ganga feli framar og dæma hverja einustu vinnukonu til þess, án þess að nokkrar síðleysis-sannanir þursi að vera fyrir hendi, einungis af þeiri ástæðu, að stúlkun sé vinnukona og tilheyri því alþýðunni.

Menn mega sannarlega spyrja: Hvar lendir þetta alt saman? Hversu langt munu þjóðirnar komast aftur á bak í síðleysi? Hvar eru takmörkin að neðan? Er þetta tákn tímann og eitt af því, sem drotnum þjóðanna þykir nauðsynlegt að verðlauna með þessar útvöldu svipur

mannkynsins? Eða á það að verða eitt af ráðunum til að fylla aftur upp í skörðin, sem orðið hafa á herfylkingunum?

Mundu þessar konur ekki purfa á atkvæðum að halda i pinginu?

Norskar konur sem ráðherrar.

Norska Stórpingsið hefir samþykkt stjórnarfrumvarp, með 91 atkvæði gegn 14, um þá breytingu á 12. grein stjórnarskráinnar, að konur geti orðið meðlimir af rikisráði kongungsins (ráðherrar).

Um þetta segja »Norske Intellegentssedler«: »Pessi ráðsályktun var nokkurn veginn sjálfgesin, sem afleiðing þess, að konurnar hafa kosningarrétt og geta orðið kosnar fyrir Stórpingmenn. Þá hlutu lika seinstu dyrnar að verða oþnaðar fyrir þeim.«

Vilji hinna dauðu — eða hinna lifandi?

M. Maurice Barrès hefir tilkynt nýlega í »L'Echo de Paris«, að hann ælli sér að bera fram frumvarp í neðri deild pingsins um það, að kosningarréttur þeirra manna, sem falla í striðinu, skuli ganga sem annar arfur til næstu erflingja, hvort sem þeir væru giflir eða ógiflir, pannig að kosningarrétt gista mannsins erfi estirlifandi kona hans, en faðir ógista mannsins, eða þá móðir eða aðrir nánustu fulltíða erflingjar, ef hann sé ógiflur. Á pennu hátt hugsar hinn alþekti rithöfundur sér að framtíð Frakklands muni ganga hina sömu virðulegu braut og þessir framlíðnu menn hafa óskad og dáið fyrir. Það litar svo út, sem M. Barrès hugsi sér instu sálar og vilja óskir þeirra muni á yfirnáttúrlegan hátt færast yfir í sálið estirlátinna ástvina þeirra.

Madm. Jane Misme ritar svo leiðara um þenna skáldadraum í kvennablaðið »La Française«. Hún minnir á hina margnotuðu mótbáru karlmanna móti kosningarrétti kvenna, að það yrði til að koma á tilfinninga-pólitik, og að það væri dauði landsins. Hún minnir einnig á orðtakið: að karlmaðurinn sé heili mannkynsins, en konan hjarta þess, og finst því dálitið undarlegt, að hún þursi að tala um fyrir M. Barrès með skynsamlegum rökum.

Hún er i fyrstu alls ekki viss um, að allir, sem ófallið hafa og falla fyrir föðurlandið, hefðu áreiðanlega kunnað að kjósa hyggilega án pess að geta skjálast, pégars til hefði komið. Ekki er hún heldur áreiðanlega fullviss um, að konum og öðrum nánustu skyldmennum peirra föllnu geti ekki skjálað, eða þau hafi allar þær dygðir til að bera, sem konum hafa verið taldar nauðsynlegar til pess að mega fá kosningarrétt. Og hún er ekki lifandi vitund hreykin eða hrifin af því að hugsa til, að gamli maðurinn, sem hún mætti áðan á steinstéttinni, þar sem hann staulaðist áfram í ótal krókum og hlykkjum, eigi hér eftir að hafa tvö pólitisk atkvæði, þótt hún viti, að hann hafi nýlega mist son sinn á vigvellinum.

Og svo kemur hún með þá meinlausu mótbáru, að nú séu konur á Frakklandi í þúsundum og tugum þúsunda, sem hvorki séu ekkjur fallinna manna eða mæður, sem sjálsviljugar leggi lif og heilsu í sölurnar fyrir Frakkland, á vigvöllunum við hliðina á karlmönnunum. Og að i Frakklandi séu miljónir kvenna, sem á pessum skelsingartínum stríðsins hafi tekið að sér svo áriðandi hlutverk, og leysi þau svo vel af hendi, að segja megi ýkjulaust, að þær séu einnig með i baráttunni til að bjarga Frakklandi. Sömuleiðis séu margar konur, sem löngu fyrir ófriðinn hafi helgað alla æfi sína og starfskrafa til pess að vinna að almennri velserð þjóðarinnar. Og þó hafi allar þessar konur engin atkvæði við úrslitum um velserðarmál landsins.

Jane Misme virðist hér því halda fremur fram praktisku skynsemiskrófunum, að heimta kosningarrétt handa lifandi mönnum, þvert á móti M. Barrés, sem heimtar hann handa hinum dauðu.

Eldhússbálkur.

Nautgriparyru (handa 4 persónum). 2 nýru, hreinsað, smjör eða feiti, pipar, salt, góð, sterk brún sósa, 1 teskeið sitrónusaft og $\frac{1}{2}$ teskeið steyttur sykur.

Nýrun skerast í fallegar sneiðar og leggjast 2 kl.st. í volgt vatn, sem er skift um 2–3 sinnum. Siðan leggjast þau í hreinan dük og þerrast. Svo er steikarpanna sett yfir eld með ofurlitilli hreinsaðri feiti og sneiðarnar steiktar fallega brúnar á báðum hliðum. Bezt er að skera ekki nýrun sundur, fyr en þau eru afvötnuð. Pégars þau eru steikt, þá er dreift yfir sneiðarnar hæfilega miklu af salti og pipar, og þær látnar hringinn í kring á fatinu, en sósan

innan í miðjuna. Borið á bord með soðnum kartöflum.

Sósan er búin til á pönnunni, pégars nýrun eru steikt. Er þá bælt við ofurlitilli feiti, sem er brúnuð. Ein litil matskeið af hveiti er brúnud saman við og þynt út með hæfilega miklu kjötseyði. Bezt er að sósan sé heldur pykk en punn. Með soðinu hrærist upp af pönnunni krafturinn úr nýrunum, ásamt feitinni og hveitinu. Pégars sósan hesir soðið og er orðin jöfn og fallega brún, er salti og pipar bætt við eftir bragði. Siðan er sitrónsaftuni og sykrinu bætt saman við og sósunni held upp í fatið, innan í nýrnahringinn. Svo er fatið borið á bord með soðnum kartöflum.

Ef mönnum pykir það betra, þá má hafa dálitið af söxuðum lauk i sósuna, en sia verður hana þá, áður en henni er helt yfir matinn.

Kartöflusúðar með nýjum flski. $\frac{1}{2}$ litir soðnar kartöflur, 100 gr. fiskur, 1 sneið af lauk, 1 matskeið péturselja, 1 eggjarauða.

Soðnu kartöflurnar eru marðar sundur gegnum pressu eða gróft sáld (dörlag), fiskurinn er malaður fint i kjötkvörn eða saxaður, og kartöflurnar hrærðar saman við, ásamt lauknum og péturseljunni, sem er söxuð smátt. Eggjarauðan er hrærð vel og bælt svo í, ásamt pipar og salti eftir bragði. Petta er alt saman hrært vel saman, svo eru búnir til kringlötlir snúðar úr deiginu og þeim velt í hálihrærðri eggjahvitu og siðan í steyttum tvibökum. Snúðarnir eru svo steiktir fallega gulbrúnir í feiti á pönnu, eða í potti í feiti eins og kleinur. Peir eru svo bornir á bord með sterkri brúnni sósu eða brúnaði feiti.

Kartöflusúpa. 1 pd. kartöflur, 1 purre, 1 sellerirót, 1 péturseljurót, 50 gr. feiti eða smjör, 10 gr. hveiti, 10 gr. salt, 1 matskeið fint skorin péturselja, $\frac{1}{4}$ teskeið pipar, 2 pt. valn eða daufst kjötseyði.

Kartöflurnar athýðast, skerast í sneiðar og eru svo settar í pott yfir eld með svo miklu köldu vatni, að það nái upp yfir þær. Petta er látið komast vel í suðu. Siðan er vatninu strax helt ofan af. Þá eru kartöflurnar astur settar í pott yfir eld með 2 pt. af vatni eða kjötseyði, og saman við eru settar hreinsaðar ræturnar, sem eru skornar í sneiðar, og saltið. Petta er svo soðið í klukkustund. Siðan er það pressað í gegnum gisinn lérefitspoka eða sigli. Svo er hveitið hálfbrúnað hrært saman við og kjötsoðið hrært alt saman við smátt og smátt og látið svo komast vel í suðu. Siðast er piparnum og fint saxaðri péturselju bætt við.